आत्मनामनसा ॥ १४ ॥ तस्मिन्मनसि कांदुःखबहुबलामवस्थां एतन्मनसोमायामात्रत्वं ॥ १५ ॥ आगतिंउत्पत्तिंगतिंप्रलयं मायामात्रत्वेनज्ञात्वासुखंवर्त्तस्वेत्यर्थः ॥ १६ ॥ इत्याश्वमेधिकेपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेद्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ननुकामत्यागेनैवमनोजेतव्यमतोयत्पूर्वंमयायदिमामनुजानीयाद्भवान्गंतुंतपोवनमितिराज्यत्यागःप्रार्थितःसएवतर्हियुक्तस्तत्रकथंशाधिराज्यंयथोचितमितिवदसीत्याशंक्याह नबाह्यमिति नबाह्यस्यराज्यादेरर्थस्यत्यागात्त्यागीभवति किंतुशारीरंलिंगशरीरोत्थंकामादिकंत्यक्त्वैव सिद्धिर्मोक्षः नवेतिशुष्कवैराग्यवतोविवेकशून्यस्य सिद्ध्यभावंसूचयति ॥ १ ॥ बाह्येति गृध्यतःसक्तस्य योधर्मःसःअधर्मएव यत्सुखंतद्दुःखमेव मौढ्यस्यानपायात् अतस्तद्द्विषतामेवास्तु तुच्छमित्यर्थः ॥ २ ॥ द्व्यक्षरइति ममत्वंसंसारहेतुः तदभावोब्रह्म

यत्रनैवशरैःकार्यंनभृत्यैर्नचबंधुभिः ॥ आत्मनैकेनयोद्धव्यंतत्तेयुद्धमुपस्थितं ॥ १४ ॥ तस्मिन्ननिर्जितेयुद्धेकामवस्थांगमिष्यसि ॥ एतज्ज्ञात्वातुकौंतेयकृतकृत्योभविष्यसि ॥ १५ ॥ एतांबुद्धिंविनिश्चित्यभूतानामागतिंगतिं ॥ पितृपैतामहेवृत्तेशाधिराज्यंयथोचितं ॥ १६ ॥ इतिश्रीमहाभारतेआश्वमेधिकेप० अश्वमेधिकेपर्वणिकृष्णधर्मसंवादेद्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ वासुदेवउवाच नबाह्यंद्रव्यमुत्सृज्यसिद्धिर्भवतिभारत ॥ शारीरंद्रव्यमुत्सृज्यसिद्धिर्भवतिवानवा ॥ १ ॥ बाह्यद्रव्यविमुक्तस्यशारीरेषुचगृद्ध्यतः ॥ योधर्मोयत्सुखंचैवद्विषतामस्तुतत्तथा ॥ २ ॥ द्व्यक्षरस्तुभवेन्मृत्युस्त्र्यक्षरंब्रह्मशाश्वतं ॥ ममेतिचभवेन्मृत्युर्नममेतिचशाश्वतं ॥ ३ ॥ ब्रह्ममृत्यूततोराजन्नात्मन्येवव्यवस्थितौ ॥ अदृश्यमानौभूतानियोधयेतामसंशयं ॥ ४ ॥ अविनाशोस्यसत्वस्यनियतोयदिभारत ॥ भित्वाशरीरंभूतानामहिंसांप्रतिपद्यते ॥ ५ ॥ लब्ध्वाहिपृथिवींकृत्स्नांसहस्थावरजंगमां ॥ ममत्वंयस्यनैवस्यात्किंतयासकरिष्यति ॥ ६ ॥ अथवावसतःपार्थवनेवन्येनजीवतः ॥ ममतायस्यद्रव्येषुमृत्योरास्येसवर्त्तते ॥ ७ ॥ बाह्यांतराणांशत्रूणांस्वभावंपश्यभारत ॥ यन्नपश्यतितद्भूतंमुच्यतेसमहाभयात् ॥ ८ ॥

प्राप्तिहेतुरित्यर्थः ॥ ३ ॥ ब्रह्ममृत्यूनिःसंगत्वससंगत्वे आत्मनिचित्ते एकस्मिन्वस्तुनिबहूनांममत्वंचेत्तेयुत्ध्यंतएव ॥ ४ ॥ एवंनिर्ममोप्यसमाप्ताधिकारश्चित्तस्वाभाव्यादस्मदादिवद्युत्ध्यन्नपिनेतरवल्लिप्यतइत्याह अविनाशइति अस्यजगतःसत्त्वस्यसत्तायाःअविनाशोऽधिष्ठानसत्तानतिरिक्तत्वान्नाशाभावः नियतोनिश्चितोयदि जगतोबाध्यत्वंजानन्स्वप्नकृतपापेनेवसर्वभूतशरीरोच्छेदंकुर्वन्नपिअहिंसामहिंसकत्वमेवप्रतिपद्यते हत्वापिसइमान्लोकान्नहंतिननिबध्यतइत्यर्थः ॥ ५ ॥ लब्ध्वाहीति स्वप्नोपलब्धधनेष्विवबुद्धस्यममत्वाभावःस्वतःसिद्धइत्यर्थः ॥ ६ ॥ ७ ॥ बाह्यांतराणामिति स्वभावंआत्ममायामात्रत्वलक्षणंतत्त्वंपश्यध्यानेनसाक्षात्कुरु तेध्यानयोगानुगताअपश्यन्देवात्मशक्तिंस्वगुणैर्निगूढामितिश्रुतेः एवंदृष्ट्वाचयत्यतःतत्तमपिस्वभावंभूतमनादिंनपश्यति मायामपिबाधित्वाचिन्मात्रेणरूपेणयोवतिष्ठतेसमहाभयात्संसारान्मुच्यतइत्यर्थः ॥ ८ ॥

Digitized by Google